

Χώροι για το Παιδί ή Χώροι του Παιδιού;

Τόμ. 1 (2018)

Πρακτικά Συνεδρίου 'Χώροι για το Παιδί ή Χώροι του Παιδιού; Όταν η συνθήκη αγωγής και εκπαίδευσης τέμνεται με την καθημερινότητα της πόλης'

Από τη Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0 και 2.0 στην πρόκληση και την προοπτική λειτουργίας Πληροφοριακών Κέντρων (iCentre) στα Σχολεία μας

Γεώργιος Ζάχος (Georgios K. Zachos)

doi: [10.12681/χπ.1439](https://doi.org/10.12681/χπ.1439)

Από τη Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0 και 2.0 στην πρόκληση και την προοπτική λειτουργίας Πληροφοριακών Κέντρων (iCentre) στα Σχολεία μας¹

From School Library 1.0 and School Library 2.0, to the challenges and prospects for the establishment of School Information Centers in Greek Schools

Δρ. Γεώργιος Κ. Ζάχος

Διευθυντής Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

τ. Πρόεδρος του Γενικού Συμβουλίου Δημοσίων Βιβλιοθηκών, Γενικών Αρχείων του Κράτους και Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης

Περίληψη

Στις χώρες με ανεπτυγμένη σχολική εκπαίδευση οι Σχολικές τους Βιβλιοθήκες διάνυσαν ήδη μια μεγάλη μορφολογική και λειτουργική διαδρομή: Από την παραδοσιακή μορφή Βιβλιοθήκης που στηρίζονταν στις έντυπες πηγές και κατείχε σημαντικό χώρο του σχολικού κτηρίου για τη στέγαση της, μετέβησαν σταδιακά στη Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0 που επειδή στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στις ηλεκτρονικές πηγές και λιγότερο στις έντυπες έχει περιορισμένες απαιτήσεις στέγασης αλλά δράσεις και λειτουργίες που καλύπτουν όλο το σχολικό κτήριο.

Τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη του συμμετοχικού Web 2.0 μεταλλάσσει και την Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0 σε Σχολική Βιβλιοθήκη 2.0 που πλέον λειτουργεί ως το «Πληροφοριακό Κέντρο του Σχολείου (iCentre)» σε άμεση οργανωτική και λειτουργική σχέση με τις πληροφορικές υποδομές και τις σχετικές με αυτές εκπαιδευτικές δράσεις και δομές του σχολείου.

Τα σχολεία μας, στην συντριπτική τους πλειονότητα, και παρά τα παραδείγματα σημαντικών Σχολικών Βιβλιοθηκών στο παρελθόν, και τις αλυσιτελείς προσπάθειες καθιέρωσής τους στο σχετικά πρόσφατο, στερούνται Σχολικών Βιβλιοθηκών.

Όμως με την εκμετάλλευση της πληροφοριακής τεχνολογίας, με μικρές κτιριακές παρεμβάσεις και με την διάθεση περιορισμένων πόρων- αλλά με θέληση για αλλαγή και εκσυγχρονισμό, τόσο από την πολιτική ηγεσία όσο και από τους εκπαιδευτικούς- μπορούμε να οδηγηθούμε κατ' ευθείαν στο τρίτο στάδιο εξέλιξης των Σχολικών Βιβλιοθηκών όπως αυτές διαμορφώθηκαν διεθνώς και να δημιουργήσουμε στα σχολεία μας «Σχολικά Πληροφοριακά Κέντρα» που θα ενσωματώνουν: λειτουργίες βιβλιοθήκης, πληροφοριακής στήριξης του εκπαιδευτικού έργου, εκπαίδευσης των μαθητών στον πληροφοριακό αλφαριθμητισμό και στην πληροφοριακή τεχνολογία και εκμετάλλευση των πρακτικών του συμμετοχικού Web 2.0.

¹ Ομιλία στο Διεπιστημονικό Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή 'Χώροι για το παιδί ή χώροι του παιδιού'. Το Συνέδριο συνδιοργανώθηκε από τα Τμήματα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών και Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης καθώς και το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διοίκηση Ολικής Ποιότητας και Καινοτόμες Εφαρμογές στην Εκπαίδευση» του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με τις Αρχιτεκτονικές Σχολές ΕΜΠ και Πολυτεχνείου Κρήτης και το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Κέντρο Διάδοσης των Ερευνητικών Αποτελεσμάτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, 19 -21 Μαΐου 2017.

λέξεις-κλειδιά: Σχολική Βιβλιοθήκη, Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0, Σχολική Βιβλιοθήκη 2.0, Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο, σχολική εκπαίδευση, σχολικές βιβλιοθήκες-Ελλάδα.

Dr. Georgios K. Zachos

Director, University of Ioannina Library

Abstract

In countries with developed school education their school libraries covered already a long morphological and operational route: From the traditional Library which was based on printed sources and covered a significant area in the school building for its housing, they moved gradually to the School Library 1.0 which relies heavily on online sources and less on printed, has limited housing requirements and its actions and functions cover the entire school building.

In recent years the development of the participatory Web 2.0 transforms also the School Library 1.0 to the School Library 2.0 which operates as the 'Information School Centre (iCentre)' with direct organizational and functional relationship with the IT infrastructure and the related educational and operational activities of the school.

Our schools, in their overwhelming majority, despite examples of important school libraries in the past, and the ineffective efforts of their development in recent years, deprived of School Libraries. However with the exploitation of information technology, small building interventions and the provision of limited resources,- but with a strong will of change and modernization both by the political leadership and the teachers - we can lead directly to the third stage of school libraries development and to create in our schools 'School information Centers' that will incorporate: library functions, reference support of school's educational work, training of students in the information literacy, use of informational technology and exploitation of the practices of participatory Web 2.0.

With the development of 'School Information Centers' we can treat with the most modern and effective manners, the disability that now have both our school education and our school buildings.

keywords: School Library, school library 1.0. school library 2.0, Icentre, School Information Centre, school libraries-Greece.

Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0

Για πολλά χρόνια οι Σχολικές Βιβλιοθήκες είχαν τα χαρακτηριστικά αυτού που ονομάζουμε «παραδοσιακή Βιβλιοθήκη». Στην Βιβλιοθήκη αυτή οι έντυπες συλλογές ήταν το σημείο αναφοράς τους και οι υπηρεσίες τους βασίζονταν στη χρήση τους. Με βάση αυτό το μοντέλο οι Σχολικές Βιβλιοθήκες διαδραμάτισαν για χρόνια το ρόλο του Σχολικού Πληροφοριακού Αποθετηρίου στο οποίο κατέφευγαν οι μαθητές ως τάξη ή κατά ομάδες ή ατομικά για χρήση των πηγών του.

Με δεδομένο ότι η έντυπη συλλογή κυριαρχούσε, η Βιβλιοθήκη αυτή είχε ανάγκη από σημαντικούς χώρους τόσο για τη στέγαση μιας κατά το δυνατόν μεγαλύτερης συλλογής, του αναγνωστηρίου της και βέβαια χώρων προσφοράς των υπηρεσιών της και αποθήκευσης και επεξεργασίας του υλικού της. Μια Σχολική Βιβλιοθήκη με τα

παραπάνω χαρακτηριστικά ονομάστηκε σε διάκριση με νέες μορφές της που εμφανίστηκαν μετέπειτα «Σχολική Βιβλιοθήκη 1.0».

Βιβλιοθήκη 1.0 (Παραδοσιακή Βιβλιοθήκη)

Διάφορες ονομασίες όπως: Κέντρο Μέσων του Σχολείου, Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης, Χώρος Μάθησης του Σχολείου και Σχολική Βιβλιοθήκη.

Πληροφοριακό αποθετήριο του Σχολείου

- Έντυπες συλλογές
- Βασικές υπηρεσίες Βιβλιοθήκης (Δανεισμός βιβλίων, Αναγνωστήριο, Φωτοτύπηση)
- Ανάγκη από χώρους στέγασης:
 - Έντυπων Συλλογών
 - Αναγνωστηρίου
 - Επεξεργασίας του υλικού της Βιβλιοθήκης
 - Προσφοράς υπηρεσιών
 - Αποθηκευτικούς Χώρους

21/05/2017

ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ Ή ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
Θεσσαλονίκη, 19-21 Μαΐου 2017

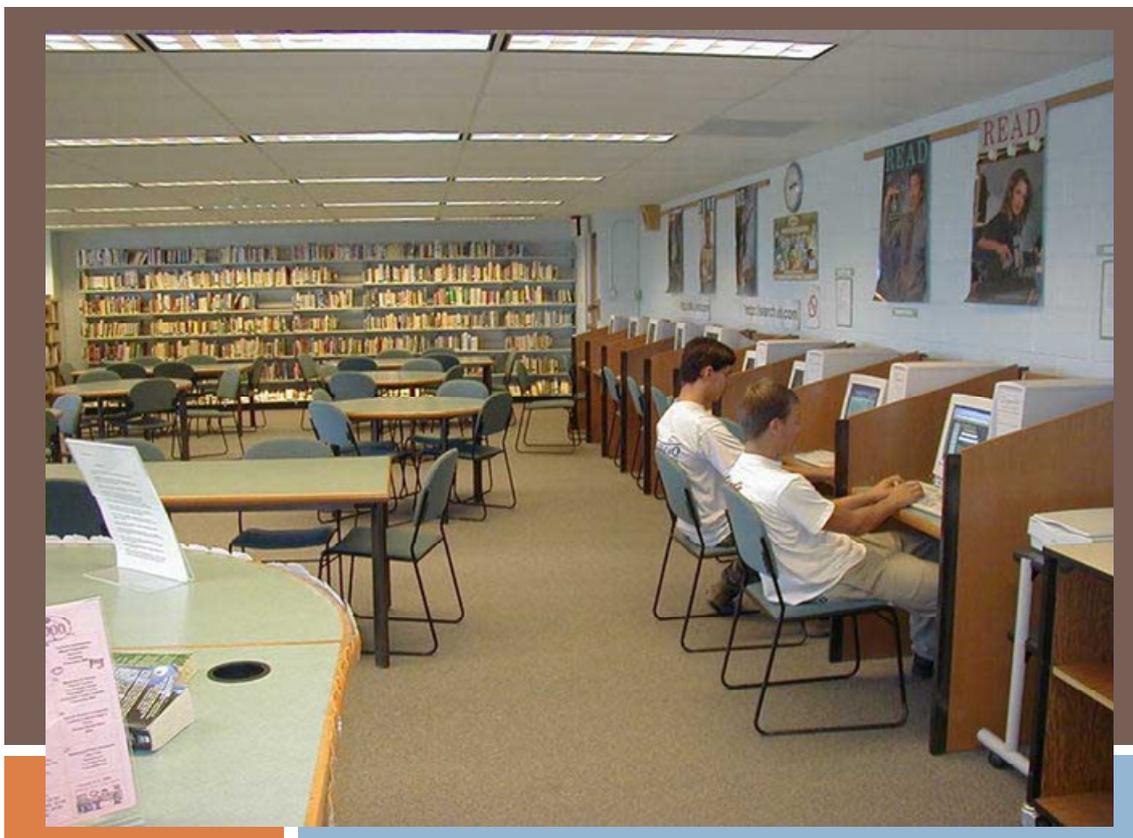
Σχολική Βιβλιοθήκη 2.0

Με την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών πηγών, αρχικά σε μαγνητικά αποθηκευτικά μέσα και εν συνεχεία μέσω του διαδικτύου, καθώς και των νέων μέσων δικτύωσης και πρόσβασης σε αυτές οι Σχολικές Βιβλιοθήκες μετατράπηκαν κυρίως σε ψηφιακούς χώρους πρόσβασης στην πληροφόρηση και την μάθηση. Στις Βιβλιοθήκες αυτές η σπουδαιότητα των έντυπων συλλογών για την στήριξη της εκπαιδευτικής πράξης του Σχολείου μειώθηκε. Αντίστοιχα περιορίστηκε η ανάγκη για αναγνωστήρια καθώς οι τάξεις είχαν πλέον τη δυνατότητα πρόσβασης σε μαθησιακούς πόρους, χωρίς διακοπή για τη μετάβαση από την τάξη στους χώρους της Βιβλιοθήκης.

Ως αποτέλεσμα οι ανάγκες για φυσικούς χώρους στέγασης των συλλογών, του αναγνωστηρίου και των υπηρεσιών της περιορίστηκαν αλλά προέκυψε η ανάγκη για την τοποθέτηση και την χρήση μιας σειράς ηλεκτρονικών συσκευών και εργαλείων όπως Η/Υ, Εκτυπωτές, εξοπλισμού Δικτύωσης κ.α. Αυτός ο νέος φυσικός και ψηφιακός χώρος πήρε διάφορες ονομασίες όπως «Χώρος Συνεργατικής Μάθησης», «Χώρος Μάθησης του Σχολείου» κ.α.

Με την ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας των Δικτύων και την εμφάνιση του συνεργατικού Web 2.0 δημιουργήθηκε μια γενιά μαθητών αλλά και εκπαιδευτικών που έχουν μεγαλώσει όχι μόνο σε ένα κόσμο ψηφιακών πληροφοριών, αλλά και σε ένα κόσμο αλληλεπίδρασης και ιδεατής συνεργασίας μέσω του διαδικτύου τόσο με ηλεκτρονικές πηγές όσο και με διασυνδεδεμένους άλλους χρήστες του. Προσαρμοζόμενες στις νέες αυτές συνθήκες οι Σχολικές Βιβλιοθήκες, στις χώρες βέβαια με εκπαιδευτικά συστήματα που παρακολουθούν τις εξελίξεις της πληροφοριακής τεχνολογίας καθώς και τις αλλαγές στις μαθησιακές συνήθειες των

μαθητών, άλλαξαν και μετατράπηκαν σε «Σχολικές Βιβλιοθήκες 2.0». Η Σχολική Βιβλιοθήκη 2.0 είναι ένα μοντέλο βιβλιοθήκης, που ενθαρρύνει την αλλαγή και που επιδιώκει τη συμμετοχή των μαθητών στη δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου.

Εικόνα 1: Σχολική Βιβλιοθήκη 2.0

Στις Σχολικές Βιβλιοθήκες 2.0 το ταξίδι από τις πληροφορίες στην μάθηση οδηγεί στην ευρηματικότητα και στην εξοικείωση των μαθητών με τα νέα τεχνολογικά μέσα εφαρμογής της πληροφορικής. Οι ανάγκες των μαθητών εκπληρώνονται μέσα από την ψυχαγωγία, την ηλεκτρονική πληροφόρηση, καθώς και τη δυνατότητα να δημιουργούν το δικό τους περιεχόμενο και να το προσθέτουν σε αυτό που υπάρχει ήδη. Στην Βιβλιοθήκη 2.0 μεταβαίνουμε από τη «Βιβλιοθήκη ως Χώρος» και τον «Μαθητή μέσα στη Βιβλιοθήκη» στην «Βιβλιοθήκη στη ζωή του Μαθητή».

Η «Βιβλιοθήκη στη ζωή του μαθητή» αντιλαμβάνεται τη βιβλιοθήκη ως προέκταση της τάξης, όχι απλά ως πηγή πληροφοριών, ως χώρο ενεργούς μάθησης. Αυτός ο μαθησιακός χώρος πήρε διάφορες ονομασίες όπως: Χώρος Συνεργατικής Μάθησης (Learning Commons) ή Κέντρο Πληροφόρησης (icentre).

Σχολική Βιβλιοθήκη 2.0

Διάφορες ονομασίες όπως: Χώρος Συνεργατικής Μάθησης ,
Learning Commons

- Ψηφιακός χώρος μάθησης του σχολείου (Μειωμένη αξία έντυπων συλλογών, Ηλεκτρονικές πηγές διαδικτύου, Ψηφιακά μέσα πληροφόρησης)
- Λειτουργίες και εργαλεία του συνεργατικού Web 2.0
- Συμμετοχή των μαθητών στη δημιουργία τόσο φυσικών όσο και των εικονικών υπηρεσιών και ψηφιακού περιεχόμενου.
- Ανάγκη για:
 - ◆ Περιορισμένο χώρο στέγασης και ανάγνωσης έντυπων πηγών
 - ◆ Περισσότερο χώρο για χρήση ηλεκτρονικών μέσων και πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές

21/05/2017

ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ Ή ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
Θεσσαλονίκη, 19-21 Μαΐου 2017

Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο (School icentre)

Το μοντέλο αυτής της Βιβλιοθήκης αντικατοπτρίζει την εστίαση στην συνεργατική μάθηση που γίνεται ολοένα και σημαντικότερη στην εκπαιδευτική διαδικασία του Σχολείου. Ανεξάρτητα από την ονομασία μιλάμε πλέον για έναν χώρο μάθησης όπου γίνονται οι πολιτιστικές, κοινωνικές, και πνευματικές ανταλλαγές, συχνά με την μεσολάβηση, αλλά χωρίς να περιορίζονται, των πόρων μιας συλλογής. Στον χώρο αυτό τον σπουδαιότερο ρόλο έχουν ο εξοπλισμός πληροφορικής, το γρήγορο Διαδίκτυο και η υποστήριξη και εκπαίδευση στην χρήση των μέσων και στην επιλογή και αξιολόγηση των πηγών πληροφόρησης που χρησιμοποιούνται.

Στους νέους τους ρόλους οι ανάγκες για χώρους μετασχηματίζονται για μια ακόμη φορά καθώς αναφερόμαστε πλέον σε κάτι παραπάνω από κέντρα πρόσβασης στην πληροφορία. Αναφερόμαστε σε φυσικά και ιδεατά κέντρα μάθησης που επεκτείνουν και υποστηρίζουν το εκπαιδευτικό έργο που γίνεται μέσα στην τάξη, αλλά και που στοχεύουν κυρίως στην απόκτηση από τους μαθητές δεξιοτήτων χρήσης της Τεχνολογίας – κυρίως πληροφορικής- και της αντιμετώπισης του πληροφοριακού και τεχνολογικού αναλφαριθμητισμού.

Η κυριαρχία των ηλεκτρονικών πηγών και εργαλείων πληροφορικής οδήγησε αναπόφευκτά στην ενσωμάτωση των δράσεων των Σχολικών Εργαστηρίων Πληροφορικής με αυτές της Βιβλιοθήκης 2.0. Ήδη το μοντέλο αυτό εξαπλώνεται και πολλά σύγχρονα Σχολεία επέλεξαν να εξαλείψουν τις περισσότερες ή όλες τις έντυπες συλλογές τους υπέρ των ψηφιακών πόρων και να μεταβάλουν τους χώρους τους από χώρους Βιβλιοθήκης σε χώρους ηλεκτρονικής μάθησης. Μάλιστα στα Σχολεία αυτά ακόμη και οι εκπαιδευτικοί - βιβλιοθηκονόμοι αντικαθίστανται από ειδικούς Πληροφόρησης που έχουν ως κύριο προσόν τις γνώσεις πληροφορικής παρά τις γνώσεις για την οργάνωση των έντυπων συλλογών Βιβλιοθήκης.

Εικόνα 2: Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο

Η Βιβλιοθήκη στο Ελληνικό Σχολείο

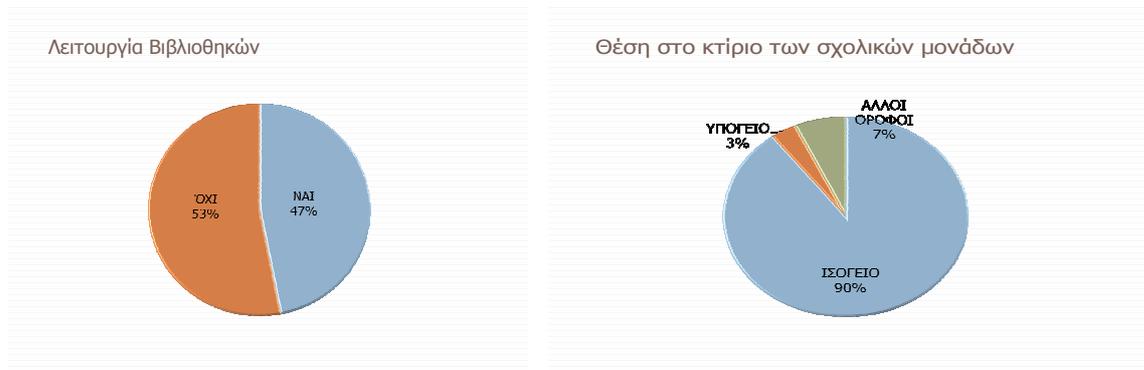
Αν εστιάσουμε την προσοχή μας στην κατάσταση των Βιβλιοθηκών στα Σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στη χώρα μας διαπιστώνουμε αμέσως ότι οι έως τώρα εκπαιδευτικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν δεν έδειξαν ενδιαφέρον και δεν έδωσαν ρόλους στις Σχολικές Βιβλιοθήκες. Ως αποτέλεσμα υπήρξαν ελάχιστες προσπάθειες για τη δημιουργία Βιβλιοθηκών στα Σχολεία μας.

Σε έρευνα που πραγματοποιήσαμε στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων² σε δείγμα μεταξύ των 757 Σχολικών Βιβλιοθηκών που δημιουργήθηκαν μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ επί Υπουργίας Γεράσιμου Αρσένη, διαπιστώσαμε ότι σήμερα μόνο οι μισές περίπου από τις Βιβλιοθήκες που δημιουργήθηκαν λειτουργούν (47 %) για μερικές ώρες εβδομαδιαίως ενώ οι περισσότερες είναι κλειστές και δεν λειτουργούν (53%). Η μέση έκταση τους είναι 52 τ.μ. και είναι χωροθετημένες συνήθως στο ισόγειο και μερικές στο υπόγειο ή σε άλλους ορόφους του σχολικού κτιρίου. Σε αυτές που λειτουργούν είναι ανοικτές κατά μέσο όρο 9 ώρες εβδομαδιαίως από εκπαιδευτικό του σχολείου που συμπληρώνει το ωράριο του.

Όσον αφορά τις συλλογές των βιβλιοθηκών οι περισσότερες δεν διαθέτουν στατιστικά στοιχεία όπως πλήθος και φύση της συλλογής, τις μορφές του υλικού που διαθέτουν κ.α. Κατ' εκτίμηση ο μέσος αριθμός βιβλίων της συλλογής που διαθέτουν

² Συγκέντρωση και Επεξεργασία Ερωτηματολογίων από: Λουκία Χρυσάφη, Noemi Moreno, Σακκά Φωτεινή: Επόπτης : Ζάχος Γεώργιος, Ημερομηνία Διεξαγωγής της Έρευνας: 6-7/04/2017.

ανέρχεται 2.500 βιβλία περίπου. Τα βιβλία αγοράστηκαν κατά τη φάση της συγκρότησης των Σχολικών Βιβλιοθηκών με χρηματοδότηση του Προγράμματος των Σχολικών Βιβλιοθηκών του ΕΠΕΑΕΚ και έκτοτε δεν ανανεώθηκαν.

Η κύρια χρήση της συλλογής γίνεται – στο βαθμό που είναι δυνατό- για βιβλιογραφική τεκμηρίωση στην εκπόνηση μαθητικών εργασιών. Οι περισσότερες λειτουργούν ως δανειστικές (86%) και σε μεγάλο ποσοστό από εκπαιδευτικούς, Ο χώρος τους χρησιμοποιείται, όταν είναι ανοικτές, κυρίως ως αναγνωστήριο (68%). Οι περισσότερες, από αυτές που λειτουργούν πάντα, έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο αλλά μόνο λίγες διαθέτουν ασύρματη δικτύωση Wi-Fi. Ο εξοπλισμός σε όλες είναι παρωχημένος με αποτέλεσμα πολλές να μην διαθέτουν καθόλου μικροϋπολογιστές (79%) με σύνδεση στο Διαδίκτυο για τους μαθητές.

Εικόνα 3: Σχολικής Βιβλιοθήκης σε Σχολείο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Καμία Βιβλιοθήκη δεν έχει κάποιας μορφής λειτουργική σύνδεση με το Σχολικό Εργαστήριο Πληροφορικής και Εφαρμογών Η/Υ και λίγες συνεργάζονται για την στήριξη των εξοπλισμών τους. Δικό της προϋπολογισμό δεν διαθέτει καμία Σχολική Βιβλιοθήκη. Το μοντέλο των Σχολικών Βιβλιοθηκών, όπου υπάρχουν και στο βαθμό που εφαρμόστηκε, ήταν αυτό της παραδοσιακής «Βιβλιοθήκης 1.0».

Το μοντέλο αυτό εξελίχθηκε ελάχιστα και δεν παρακολούθησε τις εξελίξεις των Σχολικών Βιβλιοθηκών διεθνώς. Ως εκ τούτου οι υπηρεσίες που παρέχουν στον χρόνο λειτουργίας τους είναι αυτές που βασίζονται σε έντυπες πηγές και ελάχιστα σε ηλεκτρονικές. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι ο θεσμός των Βιβλιοθηκών είναι ουσιαστικά ανύπαρκτος στα Ελληνικά Σχολεία. *Μπορεί να μην έχουμε Σχολικές Βιβλιοθήκες, έχουμε όμως δεκάδες νομοθετικές παρεμβάσεις και Υπουργικές Αποφάσεις που τις αφορούν.* Για παράδειγμα με τον Ν. 1566/ 1985 προβλέφθηκε η λειτουργία Σχολικής Βιβλιοθήκης σε κάθε Σχολείο Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Για τη λειτουργία της «με απόφαση του συλλόγου των διδασκόντων ορίζεται ένας εκπαιδευτικός του σχολείου ως υπεύθυνος που υποβοηθείται στο έργο του από μαθητές που ορίζει το μαθητικό συμβούλιο. Η δε οργάνωση και λειτουργία καθορίζονται με αποφάσεις του σχολικού συμβουλίου, που γνωστοποιούνται με τοιχοκόλληση στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου». Για δε τις δαπάνες που απαιτούνται για τον εμπλουτισμό των σχολικών βιβλιοθηκών θα εγγράφονταν σχετικές πιστώσεις στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας. Ο εμπλουτισμός των Σχολικών Βιβλιοθηκών θα ήταν έργο των Σχολικών Επιτροπών, οι οποίες και θα διαχειρίζονται τις σχετικές πιστώσεις αγοράζοντας βιβλία από τον κατάλογο που καταρτίζει η επιτροπή που συγκροτείται με απόφαση του ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Με τον Ν. 2986/ 2002 προβλέφθηκε η πρόσληψη δεκάδων Βιβλιοθηκονόμων στις Σχολικές Βιβλιοθήκες³. Καμία από τις προβλέψεις αυτές δεν υλοποιήθηκε με εξαίρεση μεμονωμένες προσπάθειες Διευθυντών Σχολείων και Εκπαιδευτικών. Ενώ όμως η υλοποίηση των προβλέψεων για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες έμεινε στα χαρτιά, υλοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι προβλέψεις για την δημιουργία και τη λειτουργία Σχολικών Εργαστηρίων Πληροφορικής & Εφαρμογών Πληροφορικής σε όλα τα Σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και τα Κέντρα Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών (ΚΕ.ΠΛΗ.ΝΕ.Τ.) στις Διευθύνσεις και στα Γραφεία Εκπαίδευσης για τον συντονισμό και την υποστήριξή τους⁴.

Εξετάζοντας τον κανονισμό λειτουργίας του Σχολικού Εργαστηρίου Πληροφορικής & Εφαρμογών Η/Υ (Σ.Ε.Π.Ε.Η.Υ.) που αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο χρήσης, οργάνωσης και λειτουργίας του διαπιστώνουμε ότι στα συστατικά μέρη του περιλαμβάνονται βιβλία και έντυπα, καθώς και αρχεία εγγράφων, τα οποία είναι σχετικά με το Εργαστήριο και τα μαθήματα Πληροφορικής αλλά όχι ο εξοπλισμός που εξυπηρετεί άλλες ανάγκες του σχολείου, όπως, για παράδειγμα, υπολογιστές για γραμματειακή υποστήριξη, Σχολικές Βιβλιοθήκες, εργαστήρια Φυσικών Επιστημών κ.α.

Βασικός σκοπός του Σ.Ε.Π.Ε.Η.Υ. είναι η διδασκαλία του μαθήματος της Πληροφορικής, της χρήσης και των εφαρμογών Η/Υ, καθώς και των μαθημάτων ειδικοτήτων των Σ.Ε.Κ. και Σ.Ε., τα οποία απαιτούν τη χρήση Η/Υ από το πρόγραμμα

³ Ν. 2986, Άρθρο 11, ΦΕΚ Α' 24/12-2-2002.

⁴ Υπ αριθμ. 63579/Γ2/19.6.2002 κοινή υπουργική απόφαση περί ιδρύσεως Σχολικών Εργαστηρίων Πληροφορικής & Εφαρμογών Η/Υ (Σ.Ε.Π.Ε.Η.Υ.) & ΦΕΚ 1584 Β'/20.12.2002.

σπουδών τους μια εν συνεχεία αφού καλυφθεί ο βασικός σκοπός, ακολουθούν, σε φθίνουσα διάταξη ως προς την προτεραιότητα, οι εξής στόχοι λειτουργίας:

1. Να λειτουργήσει ως χώρος απόκτησης γνώσεων, δεξιοτήτων και τεχνικών, οι οποίες σχετίζονται με την Πληροφορική και τις συγγενείς τεχνολογίες, όπως αυτές περιγράφονται στα Προγράμματα Σπουδών (Π.Σ.), αλλά και στους γενικότερους σκοπούς της εκπαίδευσης.
2. Να λειτουργήσει συμπληρωματικά στην εκπαιδευτική διαδικασία προσφέροντας ένα σύγχρονο διαδραστικό και αλληλεπιδραστικό μέσο εκμάθησης και εκπαίδευσης.
3. Να καλύψει τις ανάγκες ηλεκτρονικής επικοινωνίας του σχολείου στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει κατάλληλη υποδομή στα γραφεία του Διευθυντή.
4. Να λειτουργήσει ως συνδεδετικός κρίκος με το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (Π.Σ.!) και γενικά το Διαδίκτυο, προκειμένου να απολαύουν οι χρήστες τις προσφερόμενες υπηρεσίες.
5. Να αποτελέσει εργαλείο για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, εκτός ωραρίου λειτουργίας του σχολείου, σε νέα μέσα και μεθόδους διδασκαλίας μέσα από την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.).
6. Να υπηρετήσει την τοπική κοινωνία, φιλοξενώντας εκπαιδευτικές ή επιμορφωτικές δραστηριότητες δημοσίων φορέων και συλλόγων (π.χ. δημόσια Ι.Ε.Κ., σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων κ.λπ.).

Κάθε Σ.Ε.Π.Ε.Η.Υ. δικαιολογεί την ύπαρξη δανειστικής βιβλιοθήκης, ανεξάρτητης όμως από τη Σχολική Βιβλιοθήκη. Τόσο τα βιβλία της Βιβλιοθήκης, όσο και το λογισμικό (εφόσον η άδεια χρήσης του το επιτρέπει) είναι διαθέσιμα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές του Σχολείου. Για την παρακολούθηση της διακίνησής τους τηρείται το «Βιβλίο δανεισμού» του Σ.Ε.Π.Ε.Η.Υ. που τηρεί ο Υπεύθυνος Σ.Ε.Π.Ε.Η.Υ. και η τήρηση του βιβλίου δανεισμού εποπτεύεται από το Διευθυντή.

Λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις στις Σχολικές Βιβλιοθήκες διεθνώς και την υπάρχουσα πραγματικότητα στα Σχολεία μας μπορούμε να ξεπεράσουμε την υστέρηση που παρουσιάζουμε σε Σχολικές Βιβλιοθήκες στα Ελληνικά Σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με την ενοποίηση και λειτουργία στον ίδιο χώρο του Κέντρου Μάθησης – Πληροφόρησης του Σχολείου με αυτές του Σχολικού Εργαστηρίου Πληροφορικής και Εφαρμογών Η/Υ.

Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο (ΣΠΚ- Icentre)

Ενοποίηση στον ίδιο χώρο:

- ♦ Σχολικού Εργαστηρίου Πληροφορικής και Εφαρμογών Η/Υ
- ♦ Σχολικής Βιβλιοθήκης (Εφόσον υπάρχει)
- ♦ Λειτουργιών Πληροφορικής, Μάθησης & Πληροφόρησης

Το Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο θα είναι η κεντρική υποδομή του Σχολείου στην εκπαίδευση στην πληροφορική, που θα αναπτύσσει τις δεξιότητες των μαθητών του σχολείου στην ανεύρεση, αξιολόγηση και σύνθεση της πληροφορίας, που θα γίνεται χρήση έντυπων και ηλεκτρονικών πηγών, που θα εκπαιδεύονται στην χρήση της τεχνολογίας και θα ικανοποιούνται οι μαθησιακές και διδακτικές ανάγκες του Σχολείου (Ερευνητική/ Βιωματική Μάθηση)

Την ενοποίηση στον ίδιο χώρο των λειτουργιών του Κέντρου Μάθησης – Πληροφόρησης του Σχολείου με αυτές του Σχολικού Εργαστήριου Πληροφορικής και Εφαρμογών Η/Υ θα δημιουργήσει μια νέα Σχολική Μονάδα που θα διαθέτει τα χαρακτηριστικά του Πληροφοριακού Κέντρου (iCentre) που περιέγραψα.

Με περιορισμένες κτιριολογικές παρεμβάσεις αλλά με κυρίως διοικητικές ρυθμίσεις και προβλέψεις μπορούν τα Σχολεία μας να μεταβούν από την ανυπαρξία Βιβλιοθηκών κάθε μορφής στη λειτουργία Πληροφοριακών Κέντρων (iCentre) με τα χαρακτηριστικά που ήδη περιέγραψα. Το iCentre θα είναι η υποδομή του σχολείου στην οποία η πληροφόρηση, η τεχνολογία, η μάθηση και οι διδακτικές ανάγκες θα υποστηρίζονται από εξειδικευμένους στην πληροφοριακή τεχνολογία και την τεχνολογία της μάθησης εκπαιδευτικούς ή Ειδικούς Πληροφόρησης και Βιβλιοθηκονόμους. Είμαι βέβαιος ότι όλα τα σχολεία μας, κάνοντας περιορισμένες κτιριολογικές παρεμβάσεις, μπορούν να αναμορφώσουν τις υπάρχουσες πληροφοριακές και τεχνολογικές υποδομές που διαθέτουν και να «χτίσουν» ένα Πληροφοριακό Κέντρο. Στο σημείο αυτό πρέπει να έχουν λόγο οι Αρχιτέκτονες για να δημιουργήσουν χώρους που θα τους αγαπούν και θα τους βιώνουν θετικά οι μαθητές μας.

Στην νέα δομή θα ενοποιηθούν οι φυσικές και οι ψηφιακές υποδομές του Σχολείου με την ενσωμάτωση μετά από επιλογή και των έντυπων πηγών που τυχόν υπάρχουν στο Σχολείο.

Ως προς τις χωροταξικές και κτιριολογικές ανάγκες στέγασης της μονάδας αυτής που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο κατά το σχεδιασμό νέων σχολικών κτιρίων όσο και κατά την ανακαίνιση υπαρχόντων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- Η κεντρική τοποθεσία. Στο ισόγειο, αν είναι δυνατόν
- Η προσβασιμότητα και εγγύτητα με τις αίθουσες διδασκαλίας
- Οι παράγοντες θορύβου, με τουλάχιστον ορισμένα τμήματα της βιβλιοθήκης ελεύθερη από εξωτερικό θόρυβο
- Η κατάλληλη θερμοκρασία δωματίου (π.χ., κλιματισμό, θέρμανση) για να εξασφαλίσει καλές συνθήκες εργασίας όλο το χρόνο
- Ο κατάλληλος σχεδιασμός για τους χρήστες της βιβλιοθήκης με ειδικές ανάγκες
- Η ευελιξία στην επίπλωση που θα επιτρέπει πολλαπλές δραστηριότητες και των μελλοντικές αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών και της τεχνολογίας.

Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο (ΣΠΚ- Icentre)

Ενοποίηση στον ίδιο χώρο:

- Σχολικού Εργαστήριου Πληροφορικής και Εφαρμογών Η/Υ
- Σχολικής Βιβλιοθήκης (Εφόσον υπάρχει)
- Λειτουργιών Πληροφορικής, Μάθησης & Πληροφόρησης

Το iCentre θα είναι η κεντρική υποδομή του Σχολείου στην εκπαίδευση στην πληροφορική, που θα αναπτύσσει τις δεξιότητες των μαθητών του σχολείου στην ανεύρεση, αξιολόγηση και σύνθεση της πληροφορίας, που θα γίνεται χρήση έντυπων και ηλεκτρονικών πηγών, που θα εκπαιδεύονται στην χρήση της τεχνολογίας και θα ικανοποιούνται οι μαθησιακές και διδακτικές ανάγκες του Σχολείου (Ερευνητική/Βιωματική Μάθηση)

Συμπεράσματα

Εφόσον υπάρξει σχετική πολιτική βούληση, με μια σχετικά μικρή χρηματοδότηση κάθε Σχολική Μονάδα μπορεί να αποκτήσει ένα Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο (icentre). Με τον τρόπο αυτό θα υπάρξει αναμόρφωση της Σχολικής μας εκπαίδευσης καθώς θα δοθεί η δυνατότητα στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς:

- Να έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές πηγές πληροφοριών με χρήση όλων των μέσων, συμπεριλαμβανομένης της εκτύπωσης, των πολυμέσων και της επιμέλειας ψηφιακών συλλογών.
- Να αναπτύσσουν την ατομική περιέργεια, τη δημιουργικότητα με προσανατολισμό στην βιωματική μάθηση.
- Να αποκτούν ικανότητες και δεξιότητες για τον εντοπισμό αξιόπιστων πληροφοριών και τη δημιουργία γνώσης, τη χρήση IT εργαλείων με τρόπο κατάλληλο, ηθικό και ασφαλές, καθώς και των στρατηγικών για την προστασία της ταυτότητας και των προσωπικών δεδομένων.
- Να έχουν στη διάθεσή τους ένα τεχνολογικό χώρο που θα διαθέτει ένα ευρύ φάσμα εργαλείων τεχνολογίας, λογισμικού και τεχνογνωσίας για τη δημιουργία και την διάδοση των γνώσεων.
- Να διαθέτουν ένα κέντρο παιδείας που καλλιεργεί την αγάπη της ανάγνωσης και του πληροφοριακού γραμματισμού.

Με την προτεινόμενη ενοποίηση το Κέντρο Πληροφόρησης θα λειτουργεί επίσης ως το κέντρο δημιουργίας νέας γνώσης και εκπαιδευτικής καινοτομίας του σχολείου καθώς θα:

- Υποστηρίζει πληροφοριακά και τεχνολογικά τις εκπαιδευτικές και μαθησιακές ανάγκες του σχολείου
- Λειτουργεί ως το τεχνολογικό κέντρο του σχολείου.
- Είναι το Κέντρο Μέσων Μάθησης (School Media Center).
- Αναπτύσσει τις δεξιότητες των μαθητών στην ανεύρεση, αξιολόγηση και σύνθεση της πληροφορίας.
- Προάγει την αγάπη για την ανάγνωση.
- Υποστηρίζει την Ερευνητική/Βιωματική Μάθηση.

Η δημιουργία στα σχολεία μας υποδομών με τα χαρακτηριστικά που περιέγραψα είναι απαραίτητα για την αναβάθμιση της σχολικής μας εκπαίδευσης.

Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο (Icentre) (Οφέλη)

Αναμόρφωση της Σχολικής μας εκπαίδευσης καθώς θα δοθεί η δυνατότητα στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς:

- Να έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές πηγές πληροφοριών με χρήση όλων των μέσων
- Να αναπτύσσουν την ατομική περιέργεια, τη δημιουργικότητα με προσανατολισμό στην βιωματική μάθηση
- Να αποκτούν ικανότητες και δεξιότητες για τον εντοπισμό αξιόπιστων πληροφοριών και τη δημιουργία γνώσης
- Χρήση IT εργαλείων με τρόπο κατάλληλο, ηθικό και ασφαλή
- Να έχουν στη διάθεσή τους ένα τεχνολογικό χώρο με ένα ευρύ φάσμα εργαλείων τεχνολογίας, λογισμικού και τεχνογνωσίας

21/05/2017

ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ Ή ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
Θεσσαλονίκη, 19-21 Μαΐου 2017

Σχολικό Πληροφοριακό Κέντρο (Υπηρεσίες)

▫ Φυσικός και ψηφιακός χώρος, ανοικτός και προσβάσιμος σε όλους που θα λειτουργεί ως:

- *Χώρος παροχής ισότιμης και ανοικτής πρόσβασης σε ποιοτικές πηγές πληροφοριών σε όλα τα μέσα, συμπεριλαμβανομένης της εκτύπωσης, χρήσης πολυμέσων και επιμέλειας ψηφιακών συλλογών.*
- Χώρος όπου η ατομική περιέργεια, η δημιουργικότητα και ο προσανατολισμός προς τη μάθηση θα ενθαρρύνονται και θα υποστηρίζονται.
- Εκπαιδευτικός χώρος, όπου οι μαθητές θα αποκτούν δεξιότητες για την αξιολόγηση πληροφοριών και ψηφιακών πηγών και ισότιμη πρόσβαση σε πόρους, τεχνολογία και ανάπτυξη Web 2.0 εφαρμογών.
- Τεχνολογικός χώρος που θα παρέχει ένα ευρύ φάσμα εργαλείων τεχνολογίας, λογισμικού και τεχνογνωσίας για τη δημιουργία, την εκπροσώπηση και την ανταλλαγή γνώσεων.
- Κέντρο παιδείας, όπου η σχολική κοινότητα θα προωθεί την ανάγνωση και τον γραμματισμό σε όλες τις μορφές του.

21/05/2017

ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ Ή ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
Θεσσαλονίκη, 19-21 Μαΐου 2017

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Ζάχος, Γ. και Νίνος, Εμμ. (2010). Προτάσεις για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες, (Προτάσεις του Γενικού Συμβουλίου Δημοσίων Βιβλιοθηκών, Γενικών Αρχείων του Κράτους και

Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης για δημόσια διαβούλευση) Διαθέσιμο στο: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs/g_sxolikes_bibliothhkes_110124.pdf
Ζάχος Γ., (1999). Ο ρόλος της Βιβλιοθήκης στο σύγχρονο Σχολείο. *Διημερίδες για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες*. Καρδίτσα 8-9 Σεπτεμβρίου 1999, Τρίκαλα 9-10 Σεπτεμβρίου 1999, Οργάνωση ΤΕΙ Λάρισας και Ιωάννινα 22-23 Οκτωβρίου 1999, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Διαθέσιμο στο: <http://www.gzachos.gr/scientific-career/publications-of-george-zachos/149-logo-editing.html>.

Ξενόγλωσση

American Association of School Librarians (2007). *Standards for the 21st century learner*. Διαθέσιμο στο: <http://www.ala.org/aasl/>.
Canadian Library Association (2014). *Standards of Practice for School Library Learning Commons in Canada*. Available at: <http://ilsop.canadianschoollibraries.ca/>
Connor E. (2007). MLS, AHIP. Library 2.0, *Medical Reference Services Quarterly*, 26:S1, p.5-23, DOI: 10.1300/J115v26S01_02. Available at: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1300/J115v26S01_02
Elliott C. (2011). A transformative vision of school library 2.0: defining the route, *Synergy*, v. 9, 1, *Learning Landscapes*. Available at: <https://www.slav.vic.edu.au/synergy/volume-9-number-1-2011/learning-landscapes/123-a-transformative-vision-of-school-library-20-defining-the-route.html>.
Grigsby, K. S. (2015). Re-imagining the 21st Century School Library: From Storage Space to Active Learning Space. Στο *TechTrends* 59(3), May/June 2015. Available at: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11528-015-0859-5>
Tallaksen Rafste, E., Pemmer Sætre, T. and Sundt, E. (2006). Norwegian Policy for Empowering School Libraries, *IFLA Journal* 32(1): 48–53. Available at: https://www.researchgate.net/publication/249773704_Norwegian_Policy_for_Empowering_School_Libraries.

Πηγές Εικόνων

Εικόνες/Διαφάνειες: Προσωπικό αρχείο Γ. Ζάχου.